

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-649/23-1

Sprawa C-649/23

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

31 października 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumunia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

6 grudnia 2022 r.

Strona wnosząca skargę kasacyjną, strona wnosząca apelację i strona pozwana:

Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”

Fundația Națională pentru Știință și Artă

Druga strona postępowania kasacyjnego, druga strona postępowania apelacyjnego i strona powodowa:

HK, spadkobierca TB

VP

Druga strona postępowania kasacyjnego i strona pozwana:

GR

[...]

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIA I CIVILĂ

**(NAJWYŻSZY SĄD KASACYJNY,
PIERWSZA IZBA CYWILNA, RUMUNIA)**

Postanowienie [...]

Posiedzenie jawne w dniu 6 grudnia 2022 r.

[...]

Sąd odsyłający orzekł w przedmiocie złożonego przez Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” (instytut historii i teorii literatury „G. Călinescu”), wnoszącego skargę kasacyjną, pozwanego w postępowaniu w pierwszej instancji i drugą stroną postępowania apelacyjnego, wniosku o wystąpienie z odesłaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w postępowaniu [...] dotyczącym skarg kasacyjnych wniesionych przez Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” (instytut historii i teorii literatury „G. Călinescu”) i Fundația Națională pentru Știință și Artă (narodową fundację nauki i sztuki), będących pozwanymi w postępowaniu w pierwszej instancji i wnoszącymi apelację (zwanymi dalej „pozwanymi”), od wyroku w sprawie cywilnej [...] wydanego w dniu 7 kwietnia 2021 r. przez Curtea de Apel București, Secția a IV-a a civilă (sąd apelacyjny w Bukareszcie, czwarta izba cywilna, Rumunia).

[...]

[kwestie proceduralne]

ÎNALTA CURTE (najwyższy sąd kasacyjny)

stwierdza w niniejszej sprawie cywilnej, co następuje:

Przedmiot powództwa

1. W pozwie wniesionym do Tribunalul București (sądu okręgowego w Bukareszcie, Rumunia) [...] TB i VP jako spadkobiercy profesora Dana Slușanschiego podnieśli zarzut naruszenia przez pozwaną kasacyjną Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” i Fundația Națională pentru Știință și Artă praw autorskich do utworu w języku łacińskim – wydania krytycznego – zatytułowanego „*Demetrii principis Cantemirii. Incrementorum et decrementorum avlae othman(n)icae sive aliothman(n)icae historiae a prima gentis origine ad nostra vsqve tempora dedvctae libri tres*” (zwanego dalej „*Istoria creșterilor și a descreșterilor Curții Othman[n]ice sau Aliothman[n]ice de la primul început al neamului, adusă până în vremurile noastre, în trei cărți*”) („Historia powstania i upadku dworu osmańskiego lub aliosmańskiego od początków rodu do czasów współczesnych, w trzech księgach”) – zgodnie z tłumaczeniem profesora Dana Slușanschiego.

2. I tak powodowie w postępowaniu w pierwszej instancji wnieśli o zasądzenie odszkodowania za szkody majątkowe i zadośćuczynienia za szkody niemajątkowe poniesione w wyniku publikacji przez Academia Română – Fundația Națională pentru Știință și Artă (akademię rumuńską – narodową fundację nauki i sztuki) w 2015 r. utworu zatytułowanego „Istoria mării și decăderii Curții otomane” („Historia wielkości i upadku dworu osmańskiego”) w dwujęzycznej wersji łacińsko-rumuńskiej, która zawiera również wydanie krytyczne (zwane dalej „wydaniem krytycznym akademii”) będące rezultatem kopii wcześniejszego wydania krytycznego autora tej wersji, Dana Slușanschiego (zwanego dalej „wydaniem krytycznym Slușanschiego”).

3. [...]

4. [...]

[kwestie dotyczące pozwu wniesionego w pierwszej instancji, które nie są przedmiotem skargi kasacyjnej].

Wyroki Tribunalul București (sądu okręgowego w Bukareszcie) i Curtea de Apel București (sądu apelacyjnego w Bukareszcie)

5. W wyroku w sprawie cywilnej z dnia [...] 21 grudnia 2017 r. Tribunalul București (sąd okręgowy w Bukareszcie, Rumunia) stwierdził, że pozwani naruszyli prawo osobiste profesora Dana Slușanschiego do uznania go za autora wydania krytycznego, a także autorskie prawa majątkowe przysługujące spadkobiercom, występującym jako powodowie w postępowaniu w pierwszej instancji, poprzez wydanie i rozpowszechnianie utworu „Istoria mării și decăderii Curții otomane”, który zawiera również wydanie krytyczne Slușanschiego, bez zgody tychże powodów.

6. W konsekwencji Tribunalul București (sąd okręgowy w Bukareszcie) nakazał pozwanym zapłatę solidarnie na rzecz powodów odszkodowania za szkody majątkowe i zadośćuczynienia za szkody niemajątkowe oraz wycofanie z terytorium Rumunii wydania krytycznego akademii, które zostało opracowane bez zgody podmiotów praw do wydania krytycznego Slușanschiego i bez wskazania również Dana Slușanschiego jako jego autora.

7. Pozwani, to znaczy Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” i Fundația Națională pentru Știință și Artă, zaskarżyli wyrok z dnia [...] 21 grudnia 2017 r. do sądu apelacyjnego.

8. W wyroku z dnia [...] 7 kwietnia 2021 r. Curtea de Apel București (sąd apelacyjny w Bukareszcie) uwzględnił apelacje i częściowo zmienił wyrok Tribunalul București (sądu okręgowego w Bukareszcie) w ten sposób, że obniżył kwotę zadośćuczynienia za szkody niemajątkowe należnego solidarnie od pozwanych Fundația Națională pentru Știință și Artă i Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, lecz utrzymał w mocy zasądzenie od nich

odszkodowania za szkody majątkowe w kwocie ustalonej w postępowaniu w pierwszej instancji.

Okoliczności faktyczne

9. Profesor Dan Slușanschi jest autorem wydania krytycznego utworu w języku łacińskim autorstwa księcia Dimitriego Cantemira, zatytułowanego w tłumaczeniu „Istoria creșterilor și a descresșterilor Curții Othman[n]ice sau Aliothman[n]ice de la primul început al neamului, adusă până în vremurile noastre, în trei cărți”. Wydanie krytyczne zostało po raz pierwszy opublikowane w 2001 r. przez wydawnictwo Amarcord w Timișoarze, a następnie w 2008 r. ukazało się drugie wydanie, zmienione i poprawione przez autora, opublikowane przez wydawnictwo Paideia, ze wznowieniami w 2010 r. i 2012 r.

10. Wydanie krytyczne Slușanschiego zostało opracowane na podstawie rękopisu tekstu w języku łacińskim, odnalezionego w 1984 r. na Uniwersytecie Harvarda (który jest właścicielem rękopisu z 1901 r.). W wydaniu pierwszym wykorzystano faksymile opublikowane w Rumunii w 1999 r., a w drugim kopie fotograficzne udostępnione przez właściciela.

11. Utwór Dimitriego Cantemira został również opublikowany w języku rumuńskim w tłumaczeniu samego profesora, który odniósł się do tekstu łacińskiego ustalonego w wydaniu krytycznym Slușanschiego, w zmienionej i poprawionej formie.

12. W 2015 r. pozwana Fundația Națională pentru Știință și Artă wydała utwór „Dimitrie Cantemir – Istoria mării și decăderii Curții Othomane” w dwujęzycznej wersji łacińsko-rumuńskiej w dwóch tomach, która zawierała tekst w języku łacińskim wraz z uwagami krytycznymi wydawców pozwanej fundacji.

13. Tribunalul București (sąd okręgowy w Bukareszcie) i Curtea de Apel București (sąd apelacyjny w Bukareszcie) uznały bowiem, że wydanie krytyczne Slușanschiego z 2001 r. zostało w całości zwielokrotnione w wydaniu krytycznym akademii, nie zaś wykorzystane poprzez powtórzenie niektórych cytatów lub niektórych fragmentów. Wykorzystano również nieopublikowane uzupełnienia lub poprawki, które profesor Dan Slușanschi wprowadził do własnego wydania i które zamierzał wykorzystać w przyszłości. Odesłania do autora poprzedniego wydania zostały umieszczone w przypisach.

14. Zgodnie z umową zawartą w 2013 r. z pozwanym Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” po śmierci profesora Dana Slușanschiego powodowie przenieśli na pozwanego prawo do wykorzystania transkrypcji i tłumaczeń profesora w odniesieniu do różnych tekstów Dimitriego Cantemira – w tym tekstu będącego przedmiotem niniejszej sprawy – w celu wydania utworu Dimitriego Cantemira w całości. Z kolei pozwany instytut udostępnił utwór Dana Slușanschiego pozwanej fundacji.

15. Z zeznań jednego z wydawców wydania krytycznego akademii wyłania się szczegół, o którym można wspomnieć w tym kontekście: przesłuchany w charakterze świadka wydawca ten zeznał przed sądem, że gdyby nie pracował nad wersją udostępnioną przez powodów, opracowaną przez jej autora, konieczna byłaby długotrwała i żmudna działalność badawcza.

16. Oprócz okoliczności faktycznych uwzględnionych przez Tribunalul București (sąd okręgowy w Bukareszcie) i Curtea de Apel București (sąd apelacyjny w Bukareszcie) można również wspomnieć na podstawie informacji zawartych w aktach sprawy, że rozpatrywany utwór Dimitriego Cantemira został opublikowany post mortem w wielu wersjach, począwszy od XVIII wieku, z których pierwsza była w języku angielskim. Wersja ta była najprawdopodobniej oparta na rękopisie w języku łacińskim, jednak nie była kompletnym tłumaczeniem, lecz zawierała wiele opuszczeń i zmian. Następnie wersje w językach francuskim, włoskim, tureckim, rumuńskim itd. zostały przetłumaczone z języka angielskiego. Tekst w języku łacińskim został opublikowany dopiero w 1999 r. (jako faksymile), a pierwszą krytyczną, naukową publikacją tekstu w języku łacińskim było wydanie krytyczne Służanskiego z 2001 r.

Oceny prawne dokonane przez Curtea de Apel București (sąd apelacyjny w Bukareszcie)

17. W słowniku objaśniającym języka rumuńskiego wydanie krytyczne jest zdefiniowane jako wydanie tekstu (starożytnego, klasycznego itd.) ustalone poprzez porównanie wariantów i opatrzone komentarzami oraz niezbędnym aparatem krytycznym.

18. Wydanie krytyczne stanowi utwór zależny w rozumieniu art. 16 rumuńskiej ustawy o prawie autorskim nr 8/1996 i korzysta z ochrony przewidzianej w tym akcie prawnym.

19. Stworzenie takiego utworu polega na: wzbogaceniu rękopisu poprzez uzupełnienie opuszczeń, wybór właściwych terminów, w przypadku gdy nie można ich odszyfrować, ingerencjach w tekst, które mają na celu zapewnienie zachowania znaczenia, objaśnieniach dotyczących dokonanych wyborów.

20. Wszystkie te ingerencje w utwór pierwotny są wynikiem twórczego wysiłku, który jest owocem działalności intelektualnej autorów.

21. Autor wydania krytycznego wybiera spośród wielu różnych terminów lub wyrażeń, starając się odtworzyć w jak największym stopniu znaczenie tekstu i przekazać przesłanie utworu pierwotnego. Wybór właściwego słowa lub właściwych wyrażeń jest zatem czymś, co nadaje twórczości intelektualnej osobisty charakter, w tym oryginalność.

22. Wybory autora wydania krytycznego są twórcze, ponieważ oprócz wiedzy filologicznej i erudycji na temat biografii autora, epoki historycznej i danego

okresu literackiego wydawca pozostawia ślad swojej osobowości poprzez wybory, których dokonuje właśnie poprzez formę, w jakiej zamierza przekazać czytelnikowi przesłanie tekstu.

23. Nawet jeśli w przypadku wydania krytycznego nie mamy do czynienia z przekształceniem wcześniej istniejącego utworu, ponieważ celem jest jak najwierniejsze odtworzenie pierwotnego tekstu, uwagi krytyczne są również wynikiem twórczego wyboru, gdyż ich autorzy dokonują własnych wyborów, gdy uzupełniają opuszczenia lub gdy zastępują nierozszyfrowane terminy.

Postępowanie kasacyjne

24. Pozwani Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” i Fundația Națională pentru Știință și Artă wnieśli skargę kasacyjną od orzeczenia wydanego w dniu [...] 7 kwietnia 2021 r. przez Curtea de Apel București (sąd apelacyjny w Bukareszcie) do Înalta Curte de Casație și Justiție (najwyższego sądu kasacyjnego, Rumunia).

25. W zarzutach skargi kasacyjnej pozwani zasadniczo skrytykowali stwierdzenie sądu apelacyjnego dotyczące charakteru wydania krytycznego jako utworu zależnego, zarzucając sądowi, że nie zastosował kryteriów wynikających z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej do oceny ochrony praw autorskich.

26. Zdaniem wnoszących skargę kasacyjną stopień swobody wydawcy utworu takiego jak wydanie krytyczne jest niezwykle ograniczony, a wręcz nie istnieje w przypadku utworu o charakterze naukowym i napisanego w języku, który wyszedł z użycia, takim jak łacina, w którym istnieją szczegółowe zasady dotyczące składni i kolejności słów we frazach lub fraz w zdaniu.

27. W przypadku wydania krytycznego swobodne wybory twórcze wydawcy są wykluczone, a jego jedynym celem jest wykorzystanie jego wiedzy w celu wskazania wariantów tekstowych – w przypadkach, w których zamiar pierwotnego autora nie wynika jasno z wykorzystanych rękopisów – które są najbliższe zamiarowi pierwotnego autora, nigdy zaś wydawcy.

28. Fakt, że możliwe jest dokonanie wyboru spośród różnych możliwości dotyczących użytych słów lub sformułowań, nie oznacza, że autor wniósł oryginalny wkład twórczy – w tym znaczeniu, że nie można utrzymywać, iż opracowane przez Dana Slușanschiego wydanie krytyczne odzwierciedla jego osobowość.

29. W toku postępowania Înalta Curte de Casație și Justiție (najwyższy sąd kasacyjny) zakwestionował wniosek Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, pozwanego, o wystąpienie z odesłaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na podstawie art. 267 TFUE w celu dokonania wykładni przepisów art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu

Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym.

W celu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy Înalta Curte de Casație și Justiție (najwyższy sąd kasacyjny) uważa za konieczne zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym z powodów, które zostaną przedstawione poniżej.

Właściwe przepisy prawa

30. *Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym*

Artykuł 2

Prawo do zwielokrotniania utworu

Państwa członkowskie przewidują wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

a) dla autorów – w odniesieniu do ich utworów; [...].

31. *Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (ustawa nr 8/1996 o prawie autorskim i prawach pokrewnych) (w brzmieniu obowiązującym w 2001 r.)*

Artykuł 16

Autorowi utworu przysługuje wyłączne prawo majątkowe do zezwalania na tłumaczenie, publikację w zbiorach, adaptację, a także każde inne przekształcenie jego utworu, w wyniku którego powstaje utwór zależny.

32. *Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (ustawa nr 8/1996 o prawie autorskim i prawach pokrewnych) (w brzmieniu obowiązującym w 2015 r. i obecnie)*

Artykuł 23

Stworzenie utworu zależnego w rozumieniu niniejszej ustawy oznacza tłumaczenie, publikację w zbiorach, adaptację, a także każde inne przekształcenie wcześniej istniejącego utworu, jeżeli stanowi to twórczość intelektualną.

Powody, które skłoniły Înalta Curte de Casație și Justiție (najwyższy sąd kasacyjny) do przedłożenia pytania prejudycjalnego

33. Pytanie przedłożone Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej przez Înalta Curte de Casație și Justiție (najwyższy sąd kasacyjny) jako sąd kasacyjny dotyczy kwalifikacji wydania krytycznego utworu jako „utworu” chronionego prawem autorskim w rozumieniu art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29.

34. W przypadku wydania krytycznego zamierzony przez wydawcę rezultat polega na zbliżeniu w możliwie największym stopniu oryginalnego utworu do formy opracowanej przez autora samego utworu, to znaczy na ustaleniu tekstu oryginalnego utworu w kompletnej i zrozumiałej formie.

35. W tym celu wydawca zapoznaje się z rękopisem, może wprowadzać do niego poprawki lub uzupełnienia, aby zapewnić zachowanie sensu, wraz z komentarzami i objaśnieniami dotyczącymi wyboru właściwych terminów. Związany z tym aparat krytyczny wymaga wysiłku intelektualnego, który cechuje się często niezwykle żmudną i długotrwałą działalnością badawczą.

36. Pracy wydawcy nie można w żadnym wypadku zrównać z kopiowaniem lub transkrypcją faksymile rękopisu.

37. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zawiera istotne elementy dotyczące pojęcia „utworu”, o którym mowa w art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29, w odniesieniu do wyłącznego prawa autorów do zezwalania na zwielokrotnianie ich utworów lub zabrania takiego zwielokrotniania, a także w innych przepisach tej dyrektywy (dotyczących wyłącznych praw autorów do publicznego udostępniania i rozpowszechniania, ale także wyjątków i ograniczeń, które mogą być wprowadzone w odniesieniu do tych wyłącznych praw).

38. Pojęcie „utworu” stanowi bowiem autonomiczne pojęcie prawa Unii, które powinno być interpretowane i stosowane w sposób jednolity przez sądy krajowe [wyrok z dnia 12 września 2019 r., Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo].

39. Zdaniem Trybunału rozpatrywane pojęcie zakłada spełnienie dwóch przesłanek mających charakter kumulatywny, a jeśli przesłanki te są spełnione, mamy do czynienia z „utworem”, który powinien zatem korzystać z ochrony na podstawie prawa autorskiego [wyrok Cofemel, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo].

40. Po pierwsze, musi istnieć oryginalny przedmiot w tym znaczeniu, że konieczne i zarazem wystarczające jest to, by stanowił on odzwierciedlenie osobowości autora, przejawiające się w jego swobodnych i twórczych wyborach. W zakresie, w jakim wykonanie przedmiotu jest uwarunkowane względami technicznymi, zasadami lub ograniczeniami, które nie pozostawiają miejsca na swobodę twórczą, przedmiotu tego nie można postrzegać jako wykazujący oryginalność niezbędną do uznania go za utwór [wyrok Cofemel, pkt 29–31].

41. Po drugie, kwalifikacja jako utworu jest zastrzeżona dla elementów stanowiących wyraz takiej twórczości intelektualnej, ponieważ pojęcie „utworu”

w sposób konieczny oznacza istnienie przedmiotu możliwego do zidentyfikowania z wystarczającym stopniem precyzji i obiektywności [wyrok Cofemel, pkt 29, 32].

42. Jednocześnie o korzystaniu (w tym poprzez zwielokrotnianie) z „utworu” można mówić również wtedy, gdy osoba trzecia korzysta z części utworu bez zgody podmiotu praw autorskich, pod warunkiem że zwielokrotnione elementy same w sobie stanowią wyraz własnej twórczości intelektualnej autora [wyrok z dnia 16 lipca 2009 r., Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, pkt 48, 49].

43. *Pytanie przedłożone Trybunałowi w ramach niniejszego odesłania podważa oba kryteria kwalifikacji utworu chronionego prawem autorskim, a mianowicie istnienie oryginalnego przedmiotu i istnienie przedmiotu możliwego do zidentyfikowania.*

44. Z punktu widzenia dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy uściślić, że nie ulega wątpliwości, iż Trybunał konsekwentnie stoi na stanowisku, że do sądu krajowego należy ustalenie, czy określona twórczość intelektualna, taka jak będąca przedmiotem zawisłego sporu, może zostać uznana za „utwór” w rozumieniu art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 (lub ewentualnie innego przepisu aktu prawa Unii Europejskiej) i może w związku z tym być chroniona prawem autorskim.

45. Bezsporne jest jednak, że Trybunał przeanalizował konkretny sposób, w jaki te dwa kryteria działają w przypadku różnych twórczości, i wskazał elementy, które sąd krajowy jest zobowiązany ocenić w celu ustalenia, czy ochrona na podstawie prawa autorskiego może zostać przyznana.

46. Na przykład w przypadku bazy danych swobodne i twórcze wybory – od których zależy oryginalność – odnoszą się do selekcji i układu danych, w wyniku których jej autor nadaje bazie danych jej strukturę, a pojęcia te nie obejmują tworzenia danych zawartych w tej bazie danych, chyba że utworzenie bazy danych jest uwarunkowane względami technicznymi, zasadami lub ograniczeniami, które nie pozostawiają miejsca na swobodę twórczą [wyrok z dnia 1 marca 2012 r., Football Dataco i in., C-604/10, EU:C:2012:115, pkt 32, 38, 39].

47. Podobnie autor fotografii portretowej może dokonać swobodnych i twórczych wyborów na kilka sposobów i w różnych momentach jej realizacji, poprzez które może on odcisnąć na tworzonym dziele swój „osobisty charakter”, a Trybunał wskazał konkretnie sposoby, w jakie autor może wyrazić siebie, w związku z czym zakres swobody, którym rozporządza autor, korzystając ze swoich twórczych możliwości, nie musi być koniecznie ograniczony bądź w ogóle nie istnieć [wyrok z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 90–94].

48. W odniesieniu do utworu literackiego (artykułu prasowego) Trybunał orzekł, że słowa jako takie nie stanowią elementów podlegających ochronie, ale to w drodze wyboru, układu i połączenia słów autor ma możliwość wyrażenia swojej twórczej inwencji w sposób oryginalny i stworzenia rezultatu stanowiącego twórczość intelektualną [wyrok Infopaq International, pkt 44, 45].

49. Istnienie oryginalności, która może wynikać z wyboru, układu i połączenia słów, nie jest automatycznie wykluczone również w przypadku oficjalnego raportu o charakterze informacyjnym. Trybunał uściślił jednak, że jakakolwiek oryginalność jest wykluczona w przypadku dokumentów czysto informacyjnych, których treść jest zasadniczo określana przez zawarte w nich informacje i które w związku z tym charakteryzują się wyłącznie funkcją techniczną. Podobnie wysiłek intelektualny i umiejętności związane ze stworzeniem wspomnianych raportów są pozbawione znaczenia dla celów kwalifikacji jako „utworu” [wyrok z dnia 29 lipca 2019 r., Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, pkt 23, 24].

50. Można również przypomnieć ocenę Trybunału, zgodnie z którą smak produktu spożywczego nie jest chroniony jako taki prawem autorskim zgodnie z drugim kryterium oceny, a mianowicie istnieniem przedmiotu możliwego do zidentyfikowania z wystarczającym stopniem precyzji i obiektywności [wyrok z dnia 13 listopada 2018 r., Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899].

51. W konsekwencji sąd krajowy, który dokonuje oceny, czy dana twórczość może stanowić „utwór” w rozumieniu prawa autorskiego, kieruje się wskazanymi przez Trybunał elementami oceny, stosując jedno lub obydwa kryteria wskazane jednoznacznie, a mianowicie istnienie oryginalnego przedmiotu i możliwego do zidentyfikowania przedmiotu.

52. Jednakże takie wskazówki nie istnieją w orzecznictwie Trybunału wyraźnie w odniesieniu do wydania krytycznego utworu, co zdaniem sądu odsyłającego uzasadnia dokonanie przez Trybunał wykładni na podstawie art. 267 TFUE, ponieważ nie chodzi o „acte clarifié” w świetle wcześniejszego orzeczenia w trybie prejudycjalnym (wyrok z dnia 27 marca 1963 r., *Da Costa en Schaake NV i in./Administratie der Belastingen*, sprawy połączone od 28/62 do 30/62, EU:C:1963:6).

53. Zdaniem Înalta Curte de Casație și Justiție (najwyższego sądu kasacyjnego) wątpliwość dotycząca wykładni dyrektywy, która doprowadziła do niniejszego odesłania prejudycjalnego, polega, po pierwsze, na rzeczywistym istnieniu „swobodnych i twórczych wyborów” po stronie wydawcy przy *ustalaniu treści istniejącego wcześniej tekstu* w formie zrozumiałej i jak najbardziej zbliżonej do zamiaru pierwotnego autora zgodnie z jego stylem i użytymi przez niego wyrażeniami poprzez dołączenie do tekstu uwag krytycznych, komentarzy i objaśnień dotyczących ewentualnych poprawek, zamiany słów lub uzupełnień niezbędnych dla zrozumienia tekstu odręcznego.

54. Powstaje pytanie, czy, z jednej strony, wybór niektórych słów, to znaczy wariantu tekstowego, a z drugiej strony, aparat krytyczny i komentarze lub objaśnienia odzwierciedlają kreatywność i osobisty charakter wydawcy, czy też jedynie jego umiejętności i niewątpliwy wysiłek intelektualny (które jednak, zdaniem Trybunału, nie są wystarczające, aby stanowiły oryginalny utwór chroniony prawem autorskim).

55. Po drugie, zdaniem sądu odsyłającego nie można z całą pewnością wykluczyć, że nie zostało spełnione drugie kryterium, które polega na istnieniu przedmiotu możliwego do zidentyfikowania w sposób precyzyjny i obiektywny.

56. Powstaje zatem pytanie, czy wydanie krytyczne można uznać za twórczość odrębną od utworu pierwotnego, czy też pokrywa się z nim i jest jedynie jego wersją, ponieważ celem wydania jest, jak już wspomniano, ustalenie tekstu istniejącego wcześniej utworu.

57. Z pewnością w tym ostatnim przypadku można mówić o częściowym pokryciu, gdyż wkład wydawcy jest wyczuwalny, widoczny w dołączonych przez niego do tekstu uwagach krytycznych, komentarzach i objaśnieniach.

58. Ewentualne stwierdzenie, zgodnie z którym jedynie te uwagi krytyczne, komentarze i objaśnienia mają przedmiot możliwy do zidentyfikowania w sposób precyzyjny i obiektywny, ponieważ nie można przyznać wydawcy żadnego prawa do utworu pierwotnego, mogłoby prowadzić do ustalenia, że charakter utworu chronionego na podstawie prawa autorskiego mają wyłącznie te części, których przedmiot jest możliwy do zidentyfikowania zgodnie z drugim kryterium oceny utworu.

59. Należy również wyjaśnić, że wspomniane wyżej kwestie mają znaczenie dla rozstrzygnięcia zawisłego postępowania, gdyż sąd odsyłający musi ustalić, czy wydanie krytyczne ma charakter utworu zależnego w rozumieniu art. 16 ustawy nr 8/1996 (w brzmieniu z 2001 r. – odpowiadającego art. 23 ustawy w obecnym brzmieniu).

60. Ponadto zgodnie z art. 2 ust. 3 konwencji berneńskiej „[b]ez uszczerbku dla praw autora dzieła oryginalnego, podlegają ochronie na równi z utworami oryginalnymi, tłumaczenia, przystosowania, układy muzyczne oraz inne przeróbki dzieła literackiego lub artystycznego, jak również zbiory rozmaitych dzieł”.

61. Utwór pierwotny w postępowaniu zawisłym przed sądem odsyłającym jest niewątpliwie „utworem literackim” w rozumieniu konwencji berneńskiej, które to pojęcie obejmuje, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 1 tej konwencji, utwory o charakterze naukowym.

62. Jednakże utwór zależny jako „przekształcenie” utworu literackiego lub artystycznego musi z kolei być oryginalnym utworem, którego ustalenie przez sąd krajowy uzasadnia niniejsze odesłanie prejudycjalne, również w celu wyjaśnienia, w świetle wynikającego z orzecznictwa Trybunału drugiego kryterium oceny

charakteru „utworu”, czy wydanie krytyczne utworu może być uznane za „przekształcenie” utworu literackiego lub artystycznego, którego przedmiot jest możliwy do zidentyfikowania w sposób precyzyjny i obiektywny.

63. Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że Unia, choć nie jest stroną konwencji berneńskiej, jest mimo to zobowiązana – na mocy art. 1 ust. 4 traktatu WIPO o prawie autorskim, którego jest stroną i którego wdrożenie ma na celu dyrektywa 2001/29 – podporządkować się art. 1–21 konwencji berneńskiej [wyrok z dnia 13 listopada 2018 r., Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo].

64. W świetle powyższych rozważań Înalta Curte de Casație și Justiție (najwyższy sąd kasacyjny, Rumunia) uznał za konieczne zwrócić się do Trybunału w celu dokonania wykładni art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE w odniesieniu do charakteru wydania krytycznego jako utworu, uznając, że prawidłowe stosowanie prawa Unii Europejskiej nie jest na tyle oczywiste, że nie pozostawia miejsca na jakiegokolwiek racjonalne wątpliwości (zgodnie z wyrokiem z dnia 6 października 1982 r., CILFIT/Ministero della Sanità, 283/81, EU:C:1982:335).

Z POWYŻSZYCH WZGLĘDÓW,

W IMIENIU PRAWA,

POSTANAWIA SIĘ, CO NASTĘPUJE:

Uwzględnia się wniosek o wystąpienie z odesłaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej złożony przez stronę wnoszącą skargę kasacyjną, będącą wnoszącą apelację i stroną pozwaną, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”.

Na podstawie art. 267 TFUE przedkłada się Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy przepisy art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE należy interpretować w ten sposób, że wydanie krytyczne utworu, którego celem jest ustalenie tekstu utworu pierwotnego poprzez zapoznanie się z rękopisem i które jest opatrzone komentarzami i niezbędnym aparatem krytycznym, może zostać uznane za utwór chroniony prawem autorskim?”

[...]

[postępowanie, podpisy]